

Təsdiq edirəm

ADMİU-nun rektoru

Professor Ceyran Mahmudova

"12" "Sentyabr" 2025-ci il

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN DÖVLƏT MƏDƏNİYYƏT VƏ İNCƏSƏNƏT UNİVERSİTETİ

MAGİSTRATURA SƏVİYYƏSİNİN İXTİSAS ÜZRƏ

TƏHSİL PROQRAMI

7003012 – Muzey, arxiv işi və abidələrin qorunması ixtisasının
Arxeoloji və tarixi memarlıq abidələrinin mühafizəsi ixtisaslaşması

Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyinin
3-29/3-2-548F/2025/1 nömrəli 08.09.2025-ci il tarixli əmrinə əsasən
Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin Elmi Şurasının
12.09.2025-ci il tarixli iclasında (protokol №01) təsdiq edilmişdir.

BAKİ – 2025

1. Ümumi müddəalar

- 1.1. Magistratura səviyyəsinin 7003012 – Muzey, arxiv işi və abidələrin qorunması ixtisası üzrə təhsil proqramı (bundan sonra – təhsil proqramı) “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarlarına, eləcə də “Ali təhsilin magistratura səviyyəsi üzrə ixtisasların Təsnifatı”na, qabaqcıl beynəlxalq təcrübə və əmək bazarının tələblərinə uyğun olaraq hazırlanmışdır.
- 1.2. Təhsil proqramının məqsədləri aşağıdakılardır:
  - ixtisas üzrə məzunun səriştelərini, ixtisasın çərçivəsini, fənlər üzrə tədris və təlim metodlarını, qiymətləndirmə üsullarını, təlim nəticələrini, kadr hazırlığı aparmaq üçün infrastruktur və kadr potensialına olan tələbləri, təhsilalanın təcrübə keçmə, işə düzəlmə və təhsilini davam etdirmə imkanlarını müəyyənləşdirmək;
  - təhsilalanları və işəgötürənləri məzunların əldə etdiyi bilik, bacarıq və təlim nəticələri ilə tanış etmək;
  - təhsil proqramı üzrə kadr hazırlığının bu proqrama uyğunluğunun qiymətləndirilməsi zamanı prosesə cəlb olunan tərəfdaşları məlumatlandırmaq.
- 1.3. Təhsil proqramı, tabeliyindən, mülkiyyət növündən və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq, Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən və həmin ixtisas üzrə magistr hazırlığını həyata keçirən bütün ali təhsil müəssisələri üçün məcburidir.
- 1.4. Təhsilalanın 5 (beş) günlük iş rejimində həftəlik auditoriya və auditoriyadankənar ümumi yükünün həcmi 45 akademik saatdır (xüsusi təyinatlı ali təhsil müəssisələri istisna olmaqla). Bu zaman auditoriya saatlarının həcmi 12-16 akademik saat təşkil edir. Peşəkar məqsədlər üçün dərinlən öyrənilən ixtisaslaşmalar üzrə həftəlik dərslərin yükünün həcmi dəyişdirilə bilər.
- 1.5. Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən ixtisasın həmin müəssisədə kadr hazırlığı aparılan hər bir ixtisaslaşması üzrə ayrıca təhsil proqramı hazırlanmalıdır. Hər bir ixtisaslaşma üzrə təhsil proqramı müvafiq ixtisasın təhsil proqramındakı bölmələrlə yanaşı, həmin ixtisaslaşma üzrə tədris və təlim metodları, təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üsulları, təcrübələrin təşkili və qiymətləndirilməsi və s. bölmələri də əks etdirməlidir.

2. Məzunun sərişteləri

- 2.1. Təhsil proqramının sonunda məzun aşağıdakı ümumi səriştelərə yiyələnməlidir:
  - peşəkar fəaliyyəti çərçivəsində gözlənilməz və mürəkkəb məsələləri müstəqil şəkildə həll edə bilmək;
  - müvafiq fəaliyyət və metodları təklif etmək, planlaşdırmaq, onların cari və perspektiv nəticələrini təhlil etmək;
  - fəaliyyət və ya təhsil sahəsi ilə bağlı problemlərin səbəblərini araşdırmaq, konkret vaxt çərçivəsində və məhdud informasiya şəraitində onları həll edə bilmək;
  - fəaliyyət və ya təhsil sahəsi ilə bağlı problemlərin həlli zamanı müvafiq texnologiya və metodları seçmək və onlardan istifadə etmək, həmçinin gözlənilən nəticələri müəyyənləşdirmək, dəyərləndirmək və qiymətləndirmək;
  - fəaliyyət və ya təhsil sahəsi ilə bağlı problemlərin həlli zamanı öz fəaliyyətini tənqidi şəkildə dəyərləndirmək;

- fəaliyyət və ya təhsil sahəsi ilə bağlı problemləri Azərbaycan dilində və bir xarici dildə şifahi və yazılı olaraq təqdim etmək, əsaslandırmaq, həmçinin mütəxəssis və qeyri-mütəxəssislərlə birgə müvafiq müzakirələrdə iştirak etmək; ○ müxtəlif üsullarla öz bilik və səriştələrini başqalarına ötürmək;
- istənilən şəraitdə etik davranış qaydalarına uyğun şəkildə fəaliyyət göstərmək, şəxsi davranışlarının etik aspekt və imkanlarını, məhdudiyyətlərini və sosial rolunu anlamaq;
- davamlı öyrənmə və peşəkar inkişafı ilə bağlı özünün və digərlərinin ehtiyaclarını qiymətləndirmək, həmçinin müstəqil öyrənmə üçün zəruri olan səmərəli metodlardan istifadə edə bilmək;
- mədəni irsin qorunması üzrə ictimai maarifləndirmə fəaliyyətini təbliğ etmək; ○ elektron sənədləşmədən istifadə etmək;
- sahələr üzrə işi təşkil etmək üçün sosial sorğular aparmaq və nəticələrini elmi-metodoloji təhlil etmək;
- sahələr üzrə yerli və beynəlxalq səviyyədə abidələrin hüquqi mühafizə mexanizmlərini tətbiq etmək;
- sahələr üzrə KİV-də yayımlanan materialları redaktə etmək.

2.2. Təhsil proqramının sonunda məzun aşağıdakı peşə səriştələrinə yiyələnməlidir:

Arxeoloji və tarixi memarlıq abidələrinin mühafizəsi ixtisaslaşması üzrə:

- arxeoloji və tarixi memarlıq abidələrinin tiplərini, üslub xüsusiyyətlərini və dövr göstəricilərini təhlil etmək;
- müasir arxeoloji qazıntı və tədqiqat metodlarını bilmək və peşəkar fəaliyyətində tətbiq etməyi bacarmaq;
- müasir dünya arxeologiyasının və abidələrinin mühafizəsinin inkişaf istiqamətlərini bilmək və mühafizə ilə bağlı təkliflər vermək;
- ekskursiya mətnini akademik səviyyədə hazırlamaq;
- mənbələrlə işin təşkilini qurmaq
- müvafiq beynəlxalq qurumlarla əməkdaşlıq edə bilmək;
- arxeoloji və tarixi memarlıq abidələrini elmi-nəzəri əsaslarla tədqiq etmək;
- arxeoloji abidələrin aşkar olunması, qeydiyyatı və ilkin sənədləşdirilməsi metodlarını tətbiq etmək;
- arxeoloji və tarixi memarlıq abidələrinin müasir mühafizə metodlarından (rekonstruksiya, süni intellekt (AI), 3D və s.) istifadə etmək;
- abidələrin mühafizəsi işinin təşkilində konservasiya və bərpa prosesini idarə etmək;
- arxeoloji və tarixi memarlıq abidələrini müasir tələblər əsasında idarə etmək;
- arxeoloji və tarixi memarlıq abidələrinin yerləşməsi və dəyişikliklərini şəhərsalma planlaşdırmasında və xəritə əsaslı proqramlarda (Google Maps, GPS və s.) izləmək və rəy vermək;
- arxeoloji və tarixi memarlıq abidələrinin turizm sahəsinə inteqrasiyasını təmin etmək məqsədi ilə rəy vermək;
- qoruqlarda, arxeoparklarda, ekoparklarda və digər açıq səma muzeylərində mühafizə işini təşkil etmək;

- arxeoloji və tarixi memarlıq abidələrinə dair konservasiya və bərpa layihələrini hazırlamaq və icrası prosesinə nəzarət etmək.

3. Təhsil proqramının strukturu

3.1. Təhsil proqramının mənimsənilməsinin normativ müddəti və məzunlara verilən ali elmi-ixtisas dərəcəsi:

İxtisaslaşmaların adları	Verilən dərəcə	Əyani forma üzrə təhsil müddəti	Kreditlərin sayı
Arxeoloji və tarixi memarlıq abidələrinin mühafizəsi	Magistr ali elmi-ixtisas	2 il	120

3.2. Təhsil proqramı ixtisas (ixtisaslaşma) üzrə 120 (2 il) AKTS kreditindən ibarət olmalıdır. Hər semestrə 5 fəndən çox olmamaq şərti ilə 30 kredit nəzərdə tutulmuşdur. Kreditlər aşağıdakı şəkildə bölüşdürülür:

Sıra sayı	Fənnin adı	AKTS krediti
1	Tədqiqat metodları Bu fənn kəmiyyət və keyfiyyət tədqiqat metodlarının, ölçmə, tədqiqat dizaynı və təhlilin qarşılıqlı asılılığına diqqət yetirir. Fənn çərçivəsində tədqiqat səriştələri, kitabxana və internet resurslarından məlumat qaynağı kimi istifadə edilməsi, verilənlərin araşdırılması, təhlil edilərək təqdim edilməsi kimi keyfiyyətin aşılmasını nəzərdə tutur.	6
2	Akademik yazı və etika Bu fənnin məqsədi akademik yazı, danışmaq və dürüstlüyün əsaslarını öyrətmək, magistrantların elmi məqalə, dissertasiya, esse və digər akademik sənədləri peşəkar şəkildə yazmaq, konfrans, simpozium, seminar və elmi diskussiyalarda peşəkar şəkildə danışmaq, nəşr etikasını bacarıqlarını inkişaf etdirməkdir. Fənn təhsilçilərə akademik üslub, mənbələrdən düzgün istifadə, istinad qaydaları və etik normalar haqqında bilik və səriştələr verəcəkdir.	6
3	Tədqiqat analitikası Bu fənnin tədrisi məlumat təhlili prosesi, məlumat növləri, məlumatların toplanma mənbələri, məlumat təhlili üzrə strategiyanın qurulması, məlumatların təhlil üçün hazırlanması və təmizlənməsi, təhlil üçün məlumatların sistemləşdirilməsi, məlumatların vizuallaşdırılması, sahəyə uyğun olaraq təhlillərdə istifadə olunacaq proqram təminatları ilə tanışlıq ("Excel", "SPSS", "Stata", "R", "MAXQDA", "Matlab", "Python" və s. kimi), ixtisas sahəsində tədqiqatlarda istifadə olunan təhlil metodları ilə təhlillərin aparılması (statistik testlər və təhlillər, kəmiyyət və keyfiyyət təhlilləri, eksperimental təhlillər, anket və sorğu təhlilləri və s. kimi) və təhlillərin əsasında müvafiq rəylərin hazırlanmasını nəzərdə tutur.	6

	Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən məcburi fənlər	54
4	<p>Ali məktəb pedaqogikası və psixologiya</p> <p>Bu fənn ali təhsil müəssisələrində tədris prosesinin nəzəri-metodoloji əsaslarını öyrədir. Fənn pedaqoji fəaliyyətin prinsipləri, təlim metodları və tədris texnologiyalarının tətbiqi imkanlarını nəzərdən keçirir. Təhsilalanlara müasir pedaqoji yanaşmalar əsasında dərs planlaşdırmaq, auditoriya ilə işləmək və qiymətləndirmə aparmaq bacarıqları aşılır. Bu biliklər gələcəkdə onların elmi-pedaqoji fəaliyyətini səmərəli təşkil etməsinə şərait yaradır.</p>	6
5	<p>Arxeoloji, tarixi memarlıq abidələrinin mühafizəsinin tarixi və metodologiyası</p> <p>Fənn arxeoloji və memarlıq abidələrinin qorunması sahəsinin tarixi inkişaf mərhələlərini və elmi-metodoloji əsaslarını öyrədir. Abidələrin mühafizəsində formalaşmış dünya və milli təcrübələr, eləcə də beynəlxalq standartlar təhlil olunur. Tələbələr abidə mühafizəsinin prinsiplərini və elmi əsaslarını mənimsəyirlər. Məqsəd tarixi irsin qorunmasında sistemli və elmi yanaşma bacarığını formalaşdırmaqdır.</p>	6
6	<p>Abidəşünaslıq</p> <p>Fənn maddi-mədəni irs nümunələrinin — tarixi, memarlıq və arxeoloji abidələrin tədqiqi, qorunması və sənədləşdirilməsi prinsiplərini öyrədir. Abidələrin elmi təsnifatı, bərpa metodları və hüquqi statusu mövzuları tədris olunur. Tələbələr abidələrin qiymətləndirilməsi və mühafizəsində praktiki biliklər qazanırlar. Məqsəd abidə irsinə elmi və peşəkar yanaşmanı inkişaf etdirməkdir.</p>	6
7	<p>Mədəni irs obyektlərinin interpretasiyası</p> <p>Fənn mədəni irs nümunələrinin mənalılarının açılması, təfsiri və ictimai təqdimatı yollarını öyrədir. Mövzulara interpretasiya nəzəriyyələri, ekspozisiya strategiyaları və müasir kommunikasiya texnikaları daxildir. Tələbələr mədəni irsin dəyərlərini müxtəlif auditoriyalara çatdırmaq bacarığı qazanırlar. Məqsəd mədəni irsə yaradıcı və analitik yanaşmanı inkişaf etdirməkdir.</p>	6
8	<p>Arxeoloji abidələrin ekspertizası</p> <p>Fənn arxeoloji abidələrin elmi ekspertiza prinsiplərini və qiymətləndirmə meyarlarını öyrədir. Abidələrin arxeoloji dəyərinin müəyyənləşdirilməsi, tədqiqat nəticələrinin təhlili və sənədləşdirilməsi mövzuları tədris olunur. Tələbələr abidələrin elmi ekspertizasını aparmaq və nəticələri əsaslandırmaq bacarığı qazanırlar. Məqsəd arxeoloji irsin mühafizəsində obyektiv və elmi əsaslı qiymətləndirmə bacarığını inkişaf etdirməkdir.</p>	6

9	<p>Memarlıq abidələrin ekspertizası</p> <p>Fənn memarlıq irs nümunələrinin elmi və texniki ekspertizasını həyata keçirməyin prinsiplərini öyrədir. Mövzulara abidələrin konstruktiv vəziyyətinin qiymətləndirilməsi, tarixi dəyərinin müəyyənləşdirilməsi və bərpa potensialının təhlili daxildir. Tələbələr memarlıq abidələrinin ekspertizasını metodoloji əsaslarla aparmağı öyrənirlər. Məqsəd memarlıq irsinin qorunmasında analitik və texniki yanaşma formalaşdırmaqdır.</p>	6
10	<p>Arxeoloji muzeyşünaslıq</p> <p>Fənn arxeoloji tapıntıların muzeylərdə toplanması, tədqiqi və nümayişi prinsiplərini öyrədir. Mövzulara arxeoloji kolleksiyaların sistemləşdirilməsi, ekspozisiya dizaynı və elmi interpretasiya üsulları daxildir. Tələbələr arxeoloji materialların ictimaiyyətə təqdimatında elmi və estetik yanaşmanı mənimsəyirlər. Məqsəd arxeoloji irsin muzey mühitində düzgün idarə olunması bacarığını formalaşdırmaqdır.</p>	6
11	<p>Ekskursiya işinin təşkili və arxeoloji turizm marşrutları</p> <p>Fənn arxeoloji irs obyektləri əsasında ekskursiya və turizm fəaliyyətinin təşkilini öyrədir. Mövzulara marşrutların planlaşdırılması, bələdçi fəaliyyəti, ekskursiya metodikası və turizm resurslarının idarə edilməsi daxildir. Tələbələr arxeoloji turizm marşrutlarını hazırlamaq və həyata keçirmək bacarığı qazanırlar. Məqsəd mədəni və elmi turizmde arxeoloji irsin təbliğini təmin etməkdir.</p>	6
12	<p>Memarlıq abidələrinin bərpa və konservasiyası</p> <p>Fənn memarlıq abidələrinin bərpası və konservasiyasının nəzəri və praktik əsaslarını öyrədir. Abidələrin texniki vəziyyətinin diaqnostikası, bərpa materiallarının seçimi və tətbiqi metodikası tədris olunur. Tələbələr bərpa prosesində orijinallığın qorunması və etik prinsiplərə əməl etməyi öyrənirlər. Məqsəd tarixi memarlıq irsinin davamlı mühafizəsini təmin edən bacarıqlar formalaşdırmaqdır.</p>	6
	<p>Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən seçmə fənlər</p>	18
13	<p>a) Azərbaycanca tarixi memarlıq abidələrinin mühafizə strategiyası</p> <p>Fənn Azərbaycanda memarlıq irsinin qorunması sahəsində həyata keçirilən dövlət siyasətini və strateji istiqamətləri öyrədir. Mövzulara normativ-hüquqi sənədlər, dövlət proqramları və mühafizə institutlarının fəaliyyəti daxildir. Tələbələr milli mühafizə sisteminin strukturu və idarəetmə mexanizmləri barədə biliklər qazanırlar. Məqsəd memarlıq irsinin qorunmasında milli strategiyaların tətbiqinə yönəlmiş bacarıqlar formalaşdırmaqdır.</p> <p>b) Arxeoloji, tarixi abidələrin idarəedilməsi və hüquqi əsasları</p> <p>Fənn arxeoloji və tarixi abidələrin idarə olunması və mühafizəsində hüquqi-normativ bazanı öyrədir. Mövzulara beynəlxalq konvensiyalar, milli qanunvericilik və idarəetmə strukturları daxildir. Tələbələr irs obyektlərinin qorunması və istifadəsi ilə bağlı hüquqi mexanizmləri tətbiq etməyi öyrənirlər. Məqsəd arxeoloji və tarixi irsin idarə edilməsində hüquqi bilik və məsuliyyət bacarığını formalaşdırmaqdır.</p>	6

14	<p>a) Mədəni irs sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq Fənn mədəni irs sahəsində beynəlxalq təşkilatlar, konvensiyalar və əməkdaşlıq mexanizmlərini öyrədir. Mövzulara UNESCO, ICOM, ICOMOS kimi qurumların fəaliyyəti və irs siyasətinə təsiri daxildir. Tələbələr qlobal miqyasda mədəni irsin qorunması istiqamətlərini təhlil edirlər. Məqsəd beynəlxalq irs idarəçiliyi və diplomatik bacarıqları formalaşdırmaqdır.</p> <p>b) Mədəni irs siyasəti və dövlət proqramları Fənn mədəni irsin qorunması və inkişafı sahəsində dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərini öyrədir. Mövzulara milli və regional proqramlar, strateji planlaşdırma, irs diplomatiyası və beynəlxalq əməkdaşlıq daxildir. Tələbələr dövlət səviyyəsində irs siyasətinin formalaşma prinsiplərini təhlil edir və tətbiq edir. Məqsəd mədəni irsin idarə edilməsində strateji düşüncə və analitik yanaşma formalaşdırmaqdır.</p>	6
15	<p>a) Arxeoloji irsin mühafizəsi və idarəedilməsi Fənn arxeoloji irsin qorunması, idarə olunması və tədqiqi prinsiplərini öyrədir. Mövzulara abidələrin qeydiyyatı, tədqiqat nəticələrinin saxlanması və ictimaiyyətlə əlaqələr daxildir. Tələbələr arxeoloji irsin idarəedilməsində praktiki bacarıqlar və etik məsuliyyət formalaşdırırlar. Məqsəd arxeoloji irsin qorunmasında institusional və sosial yanaşmaları birləşdirməkdir.</p> <p>b) Arxeoloji qazıntılar və tədqiqatların təşkili Fənn arxeoloji qazıntıların planlaşdırılması, aparılması və elmi nəticələrinin sənədləşdirilməsi proseslərini öyrədir. Mövzulara sahə tədqiqatlarının mərhələləri, metodologiyası və təhlükəsizlik qaydaları daxildir. Tələbələr qazıntı materiallarının elmi emalı və interpretasiyası bacarığını qazanırlar. Məqsəd arxeoloji tədqiqatların səmərəli və etik şəkildə təşkili bacarığını formalaşdırmaqdır.</p>	6
Təcrübə		
16	Elmi-pedaqoji təcrübə	6
17	Elmi tədqiqat təcrübəsi	6
Dissertasiya işi		
18.	Magistrlik dissertasiyası	18
cəmi		120

4. Proqramın və hər bir fənnin təlim nəticələri

- 4.1. Bu təhsil proqramı üzrə məzunlar təhsil və ya fəaliyyət sahəsi ilə bağlı əsas anlayışlar, nəzəri prinsip və tədqiqat metodları haqqında sistemli, ümumi təsəvvürə və geniş biliyə malik olmalı, konkret (ixtisaslaşmış) təhsil və ya fəaliyyət sahəsində dərin biliklərə yiyələnməlidirlər.
- 4.2. İxtisaslaşmanın təhsil proqramının hər bir fənn üzrə təlim nəticələrinin müəyyənləşdirilməsi və hər bir fənnin sillabusunun hazırlanması ali təhsil müəssisəsinin/akademik heyətin səlahiyyətindədir.
- 4.3. İxtisaslaşma üzrə proqramın təlim nəticələri Əlavə 1-də müəyyən olunur. Fənlər üzrə təlim nəticələri isə hər bir ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyənləşdirilir. Təlim nəticələri matrisində (Əlavə 2) fənlərlə təhsil proqramının təlim nəticələri arasındakı əlaqə əks olunmalıdır.
- 4.4. Təhsil proqramının cəmiyyətin və əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına cavab verən elmi və praktiki məzmunu təmin etməsi məqsədilə fənlərin sillabusları müntəzəm şəkildə yenilənməlidir.

5. İnfrastruktur və kadr potensialı

- 5.1. Ali təhsil müəssisəsi tədris, təlim və qiymətləndirmə fəaliyyətlərinin yüksək səviyyədə təşkil olunması üçün informasiya-kommunikasiya texnologiyaları ilə təchiz edilmiş müasir auditoriyalara malik olmalı, tələbələrə lokal şəbəkə və internetə, elektron kitabxanalara və onlayn arxiv resurslarına fasiləsiz çıxış imkanı yaratmalıdır. Eyni zamanda, tələbələrin ixtisaslaşma üzrə dərin biliklərə yiyələnməsi və elmi-tədqiqat işlərinin aparılmasını dəstəkləmək məqsədilə müasir elmi jurnallar, elmi məlumat bazalarına və virtual laboratoriya mühitlərinə, akademik etik mühitə inteqrasiya üçün antiplagiat sistemlərinə çıxışı təmin edilməlidir. İxtisaslaşmalar üzrə aşağıdakı infrastruktur tələbləri nəzərə alınmalıdır:

- Muzeyşünaslıq və mədəni irs üzrə elmi-tədqiqat laboratoriyası;
- Muzey fəaliyyəti üzrə praktik təlim otaqları;
- Ekspozitlərin saxlanması, konservasiyası və bərpası üçün xüsusi laboratoriyalar;
- Universitetdaxili tədris muzeyi və ya muzey ekspozisiya zalı;
- Muzey menecmenti və inventarlaşdırma proqram təminatları (məsələn, TMS, MuseumPlus);
- 3D skan, rəqəmsal arxivləşdirmə və virtual sərgi texnologiyaları üçün avadanlıqlar;
- Rəqəmsal inklüzivlik və elçatanlıq proqramları (audiogid, subtitrləmə, mobil tətbiqlər);
- Muzeyşünaslıq, kuratorluq, ekspozit mühafizəsi, sərgi planlaşdırılması üzrə ədəbiyyatlar;
- Elektron bazalar (JSTOR, EBSCO, ProQuest, Heritage Portal və s.);
- Təcrübə proqramları üçün tərəfdaş muzeylər (Tarix Muzeyi, İncəsənət Muzeyi və s.);
- Rəqəmsal və ya fiziki arxiv sənədlərinə çıxış;
- Arxeologiya və abidə mühafizəsi üzrə ixtisaslaşdırılmış laboratoriyalar;
- Arxeoloji tapıntıların ilkin təmizlənməsi və konservasiyası üçün laboratoriyalar;
- Memarlıq abidələrinin bərpası üzrə modelləmə və analiz laboratoriyası;
- Tədris abidələri və simulyasiya məkanları;
- Rəqəmsal texnologiyalar və GIS avadanlıqları;
- 3D skan və fotogrammetriya cihazları;
- Dron çəkilişlərini əks etdirən audiovizual avadanlıqlar;
- Tarixi sənədlər, xəritələr, arxiv materiallarına çıxışın elektron bazası;

- Beynəlxalq bazalara abunə (Archnet, Heritage Science Journal və s.);
  - Vitrinlər, stendlər və abidə elementlərinin model qurğuları;
  - Tədris məqsədli arxeoloji və memarlıq abidəsi maketləri;
  - İxtisaslaşmış arxiv-təlim laboratoriyası;
  - Elektron arxiv sistemləri (ICA-AtoM, DSpace, E-archive sistemləri və s.);
  - Sənədlərin rəqəmsallaşdırılması üçün skanerlər, OCR proqramları, metadata sistemləri;
  - Beynəlxalq arxiv təşkilatlarının tövsiyələri və standart sənədləri (ICA, UNESCO Memory of the World və s.);
  - Elektron resurslara çıxış: SAGE, ProQuest, Archnet Digital Library;
  - İdarəetmə strukturlu simulyasiya otağı: sənədin yaradılmasından arxivə ötürülməsinə qədər olan mərhələləri əhatə edən praktik sahə;
  - Sənəd dövriyyəsinin planlaşdırılması, uçotu və arxivləşdirilməsi üzrə simulyasiya proqramları.
- 5.2. Ali təhsil müəssisələrinin tədrisə cəlb olunan akademik heyəti, bir qayda olaraq, elmi dərəcəyə malik olur. Elmi dərəcəsi olmayan, lakin müvafiq sahədə ən az 5 il iş təcrübəsi olan mütəxəssislər də tədrisə cəlb oluna bilərlər.
- 5.3. Magistrlik dissertasiyalarına elmi rəhbərlik, bir qayda olaraq, elmi ada və ya elmi dərəcəyə sahib olan şəxslər tərəfindən həyata keçirilir.

6. Karyera imkanları və ömürboyu təhsil

Arxeoloji və tarixi memarlıq abidələrinin mühafizəsi ixtisaslaşması üzrə magistratura təhsili almış mütəxəssis mədəniyyət və muzeyşünaslıq siyasətini formalaşdıran dövlət orqanlarında və beynəlxalq təşkilatlarda ekspert, rəhbər, məmur və s.; dövlət və özəl elmi tədqiqat mərkəzləri və institutlarında tədqiqatçı, elmi işçi, rəhbər, məmur, elmi-tədqiqat layihələri üzrə rəhbər; abidələrin tədqiqi və qiymətləndirilməsi üzrə ekspert; ATM-lərdə pedaqoq; arxeoloji qazıntı, açıq muzey və qoruqlarda mühafizə işinin təşkilatçısı, rəhbəri, ekspert; KIV-lərdə redaktor; kurator; abidələrə dair sənədləşmə işinin təşkilatçısı və rəhbəri; abidələrin mühafizəsi işinin təşkilatçısı; Mədəniyyət Nazirliyi və Turizm Agentliyinə tabe olan muzeylərdə, müəssisələrdə, qoruqlarda və s. ekspert, rəhbər; turizm direktoru; şəhərsalma planlaşdırmasında arxeoloji və tarixi memarlıq abidələrinin mühafizəsi üzrə ekspert; QHT-lərdə mədəni irsin mühafizəsi işinin təşkili ilə əlaqədar ekspert, koordinator, kurator, rəhbər və s. işləyə bilər.

- 6.1. Ali təhsil müəssisəsi təhsil proqramının məzunlarının məşğulluğuna dair müntəzəm sorğular keçirməli, eləcə də vakant iş yerlərinə dair məlumatları öz veb-səhifələrində yerləşdirməlidir.
- 6.2. Ali təhsil pilləsinin magistratura səviyyəsini bitirən (magistrlik dissertasiyasını müdafiə edən), yaxud təhsili ona bərabər tutulan şəxslər (tibbi təhsildə həkim-mütəxəssis) fəlsəfə doktoru proqramı üzrə doktoranturaya qəbul oluna bilərlər.
- 6.3. Təhsil müddətində əldə olunan bilik, bacarıq və yanaşmalar məzunların müstəqil şəkildə ömür boyu təhsil almaları üçün ilkin şərtlərdəndir.

Təhsil proqramı və tədris fəaliyyəti üzrə təlim nəticələri

Arxeoloji və tarixi memarlıq abidələrinin mühafizəsi ixtisaslaşması üzrə

Təhsil proqramının təlim nəticələri (PTN)
PTN 1 Arxeoloji və tarixi memarlıq abidələri haqqında müasir elmi tədqiqatlarla və problemlərlə tanış olacaq. Müasir arxeoloji qazıntı və tədqiqat metodlarını biləcək. Müasir dövrdə dünya arxeologiyasının və abidələrinin mühafizəsi inkişaf istiqamətlərini biləcək və mühafizə ilə bağlı təkliflər verməyi bacaracaq. Abidələrin tədqiqi, qiymətləndirilməsi və sənədləşdirilməsini həyata keçirməyi bacaracaq. Arxeoloji və tarixi memarlıq abidələrinin tiplərini, üslub xüsusiyyətlərini və dövr göstəricilərini təhlil etməyi bacaracaq.
PTN 2 Ekskursiya mətninin akademik səviyyədə hazırlamasını bacaracaq. Mənbələrlə işin təşkilini qura biləcək. Müvafiq beynəlxalq qurumlarla əməkdaşlıq etməyin prinsip və üsullarını biləcək və fəaliyyətində yararlanacaq.
PTN 3 Müxtəlif auditoriya üçün nəzərdə tutulan sosioloji sorğunun suallarını tərtib edəcək. Alınan nəticələr əsasında arxeoloji və tarixi memarlıq abidələrinin mühafizəsi işinin inkişafı üçün təkliflər verməyi bacaracaq.
PTN 4 Arxeoloji və tarixi-memarlıq abidələrinin qeydiyyat, uçot və mühafizə işini müasir tələblərə uyğunluğunu biləcək. Arxeoloji və tarixi memarlıq abidələrinin konservasiya və bərpası prosesini idarə edə biləcək. Arxeoloji və tarixi memarlıq abidələrinə dair konservasiya və bərpa layihələrini hazırlayacaq və icrası prosesinə nəzarət edəcək.
PTN 5 Müvafiq sahə üzrə idarəçilik, iqtisadiyyat və marketing sahələrinin əsaslarını biləcək və biliklərini tətbiq etməyi bacaracaq. Strategiyanı müəyyən edə biləcək. Kuratorluq bilik və bacarığını istifadə edə biləcək. Qoruqlarda, arxeoparklarda, ekoparklarda və digər açıq səma muzeylərində işin təşkil olunma prinsiplərini biləcək. Sahə üzrə normativ hüquqi sənədlərlə tanış olacaq və işində tətbiq üsullarını biləcək. Arxeoloji və tarixi memarlıq abidələrinin turizm sahəsinə inteqrasiyasını təmin etmək məqsədi ilə rəy verməyi bacaracaq.
PTN 6 Yeni texnologiyaların tətbiqindən geniş istifadə etməyi bacaracaq. Elektron sənədləşmədən istifadə edə biləcək. Müasir platformaların tətbiqini və idarə olunmasını bacaracaq. Arxeoloji və tarixi memarlıq abidələrinin müasir mühafizə metodlarından (rekonstruksiya, süni intellekt (AI), 3D və s.) istifadə etməyi bacaracaq.
PTN 7 Arxeoloji və tarixi memarlıq abidələrinin yerləşməsi və dəyişikliklərini şəhərsalma planlaşdırmasında və xəritə əsaslı proqramlarda (Google Maps, GPS və s.) izləməyi və rəy verməyi bacaracaq.
PTN 8 Ali təhsil sistemini, təlim prosesini, tədris metodikasını biləcək. Ali təhsil müəssisəsində ixtisas metodikası ilə bağlı biliklərdən istifadə etməklə bakalavriat səviyyəsində ixtisas fənlərini tədris etməyi bacaracaq. Arxeoloji və tarixi memarlıq abidələrinin mühafizəsi sahəsində elmi-metodik və pedaqoji səviyyədə tədris prosesini aparmağı bacaracaq.

PTN 9 Kəmiyyət və keyfiyyət tədqiqat metodlarının, ölçmə, tədqiqat dizaynı və təhlilin qarşılıqlı asılılığına əsaslanaraq tədqiqat aparacaq. Kitabxana və internet resurslarından məlumat qaynağı kimi istifadə edərək, verilənləri araşdıracaq və təhlil edəcək.

PTN 10 Akademik yazı, danışq və dürüstlüyün əsaslarını biləcək. Mənbələrdən düzgün istifadə etməklə elmi məqalə, esse və digər akademik sənədləri peşəkar hazırlamağı bacaracaq. Konfrans, simpozium, seminar və elmi diskussiyalarda peşəkar şəkildə danışq, nəşr etikası bacarıqlarına malik olacaq.

PTN 11 Məlumat təhlili prosesi, məlumat növləri, məlumatların toplanma mənbələri, məlumat təhlili üzrə strategiyanın qurulması, məlumatların təhlil üçün hazırlanması və təmizlənməsi, təhlil üçün məlumatların sistemləşdirilməsi, məlumatların vizuallaşdırılması, sahəyə uyğun olaraq təhlillərdə istifadə olunacaq proqram təminatları ilə tanış olacaq ("Excel", "SPSS" və s.). İxtisas sahəsində tədqiqatlarda istifadə olunan təhlil metodları ilə təhlillər aparacaq (statistik testlər və təhlillər, kəmiyyət və keyfiyyət təhlilləri, eksperimental təhlillər, anket və sorğu təhlilləri və s. kimi) və təhlillərin əsasında müvafiq rəylər hazırlayacaq.

Tədqiqat metodları fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Elmi tədqiqatların aparılması üçün kəmiyyət və keyfiyyət tədqiqat metodlarını, onların xüsusiyyətlərini və tətbiq sahələrini fərqləndirə və məqsədyönlü şəkildə tətbiq edə biləcək.

FTN 2 - Fəaliyyət sahələrində tədqiqat sualının formalaşdırılması, hipotezlərin və tədqiqat dizaynının (eksperimental və ya müşahidə xarakterli) qurulması bacarığına yiyələnəcək.

FTN 3 - Elmi mənbələrdən (kitabxana, elmi bazalar, elektron resurslar və s.) sistematik istifadə edərək mövcud bilikləri toplaya və onlara əsasən tədqiqat çərçivəsini formalaşdıracaq.

FTN 4 - Toplanmış verilənlərin ölçülməsi, statistik üsullarla işlənməsi, vizualizasiya edilməsi və tədqiqat məqsədlərinə uyğun olaraq təhlilini həyata keçirəcək.

FTN 5 - Tədqiqat nəticələrini məntiqi strukturda təqdim etməyi, elmi məqalə və hesabatlar şəklində yazmağı, həmçinin nəticələri şifahi və yazılı formada auditoriyaya təqdim etməyi bacaracaq.

FTN 6 - Tədqiqatın etik və metodoloji prinsiplərinə riayət etməklə müstəqil və ya qrup halında tədqiqat aparacaq, layihə və dissertasiya işlərinin hazırlanmasında metodoloji əsasları düzgün tətbiq edə biləcək.

Akademik yazı və etika fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Akademik yazının məqsədi, strukturu və üslub xüsusiyyətlərini anlayaraq elmi esse, dissertasiya, məqalə və digər akademik sənədləri məntiqi və peşəkar şəkildə yazmağı bacaracaq.

FTN 2 - Fərqli akademik janrlarda (məqalə, dissertasiya, tezis, referat və s.) yazı tələblərinə uyğun kontent hazırlamağı və ideyaları ardıcıl və əsaslandırılmış formada ifadə etməyi bacaracaq.

FTN 3 - Mənbələrlə işləmə bacarığına yiyələnərək akademik yazılarda müxtəlif istinad sistemlərindən (APA, MLA, IEEE və s.) düzgün istifadə etməyi və plagiatdan yayınmağı bacaracaq.

FTN 4 - Elmi diskussiyalar, seminarlar, simpozium və konfranslarda çıxış etmək üçün akademik danışq üslubunu mənimsəməklə fikirlərini peşəkar şəkildə təqdim etməyi bacaracaq.

FTN 5 - Elmi fəaliyyət zamanı müəlliflik hüquqları, nəşr etikası və akademik dürüstlük prinsiplərini mənimsəyəcək və elmi araşdırmalarda bu prinsiplərə riayət edəcək.

FTN 6 - Elmi tədqiqat və yazı prosesində qarşıya çıxan etik dilemmaları və düzgün davranış modellərini analiz edəcək və elmi mühitdə etik qərarlar verməyi bacaracaq.

Tədqiqat analitikası fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - Məlumatların növlərini və tədqiqatın məqsədinə uyğun olaraq məlumatların toplanma üsullarını təyin etməklə elmi-tədqiqat üçün effektiv məlumat toplama strategiyası hazırlayacaq.
FTN 2 - Tədqiqat məqsədlərinə uyğun olaraq məlumatların ilkin emalı (təmizlənməsi, kodlaşdırılması, strukturlaşdırılması) və təhlilə hazır vəziyyətə gətirilməsi proseslərini yerinə yetirəcək.
FTN 3 - Fərqli proqram təminatlarında ("Excel", "EViews", "SPSS", "Python", "R", "Matlab" və s.) məlumatları analiz edərək sadə və mürəkkəb statistik göstəricilər əsasında nəticələr çıxaracaq.
FTN 4 – Tədqiqatlarda istifadə olunan əsas təhlil metodlarını (kəmiyyət, keyfiyyət, qarışıq və eksperimental təhlil üsulları) sahəyə uyğun şəkildə tətbiq edərək analitik nəticələr əldə edəcək.
FTN 5 - Analitik nəticələri vizual təqdim etmə alətləri (qrafiklər, diaqramlar, cədvəllər və s.) vasitəsilə elmi əsaslarla təqdim edəcək və nəticələri düzgün interpretasiya edəcək.
FTN 6 - Tədqiqat nəticələrinə əsaslanaraq məntiqi və sübutlara əsaslanan elmi rəy, tövsiyə və ümumiləşdirmələr hazırlayaraq tədqiqat hesabatları və elmi sənədlər tərtib edə biləcək.

Elmi-pedaqoji təcrübə üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - İxtisasa aid akademik fənlərin proqramlarının hazırlanması, dərslər planlarının tərtib edilməsi, mühazirə və praktiki məşğələlərin təşkili, təlim materiallarının seçilməsi və hazırlanması üzrə bacarıqlar qazanacaq.
FTN 2 - Tədris prosesinin planlaşdırılması, auditoriya ilə işləmək, təlim strategiyalarının seçilməsi, tələbələrin fəallığını artırmaq üçün müasir təlim metodlarından istifadə etmə bacarığına yiyələnəcək.
FTN 3 - Pedaqoji fəaliyyət zamanı fənnin məzmununu müasir elmi yeniliklərə əsaslanaraq formalaşdırmaq və tətbiq etmək bacarığını inkişaf etdirəcək.
FTN 4 – Müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından (ICT), tədris proqram təminatlarından (CAD/CAM/CAE, simulyasiya proqramları, virtual laboratoriyalar) səmərəli istifadə etməyi öyrənəcək.
FTN 5 - Tədris fəaliyyətində açıq və səlis akademik ünsiyyət qurmaq, öz bilik və tədqiqat nəticələrini auditoriyaya aydın və əsaslandırılmış formada çatdırmaq bacarığına malik olacaq.
FTN 6 - Pedaqoji fəaliyyətin güclü və zəif tərəflərini müəyyən etməyi, refleksiya aparmağı və gələcək fəaliyyət üçün inkişaf istiqamətlərini müəyyən etməyi öyrənəcək.

Elmi tədqiqat təcrübəsi üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - İxtisas sahəsində aktual elmi-tədqiqat mövzularını müəyyənləşdirmək, tədqiqatın məqsəd və vəzifələrini dəqiq formalaşdırmaq bacarığına malik olacaq.
FTN 2 - Konkret tədqiqat məqsədlərinə uyğun müasir elmi-tədqiqat metodlarını (situasiya analizi, əməliyyat-taktiki təhlil, modelləşdirmə, statistik metodlar və s.) seçmək və səmərəli tətbiq etmək bacarığına yiyələnəcək.
FTN 3 - Əldə etdiyi eksperimental və nəzəri məlumatların işlənməsi, sistemləşdirilməsi, nəticələrin emal edilməsi, statistik analizinin aparılması və nəticələrin şərh olunması üzrə bacarıqlar əldə edəcək.
FTN 4 – Aparılmış tədqiqatların nəticələrini proseslərin optimallaşdırılması, tətbiqi və innovativ texnologiyaların işlənilməsi üçün hazırlanması istiqamətində tətbiq etmək bacarığına malik olacaq.
FTN 5 - Tədqiqat nəticələrini elmi məqalə, hesabat, dissertasiya formatında təqdim etmək, elmi konfrans və seminarlarda çıxış etmək, elmi diskussiyalarda iştirak etmək bacarığı əldə edəcək.

FTN 6 - Tədqiqat fəaliyyətində elmi etika prinsiplərinə (plagiatın qarşısının alınması, düzgün istinad qaydaları, müəllif hüquqlarına hörmət və s.) əməl etməyi və elmi məsuliyyəti dərk etməyi öyrənəcək.

Magistrlik dissertasiyası üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Tədqiqat problemini əsaslandırmaq, məqsəd və vəzifələri dəqiq müəyyənləşdirmək, kompleks plan qurmaq, nəzəri və analitik üsullarla tədqiqatı tam həcmdə yerinə yetirmək bacarığına yiyələnəcək.

FTN 2 - İxtisas sahəsində elmi-nəzəri və praktiki problemləri dərinlən təhlil etmək, təhlükəsizlik risklərinin qiymətləndirilməsi və əperativ qərarların qəbulunda müasir elmi yanaşmaları tətbiq etməklə problemlərin müstəqil həllini təqdim etmək bacarığını nümayiş etdirəcək.

FTN 3 - Eksperimental və nəzəri nəticələrin riyazi modeləşdirilməsi, sistemli təhlili, analiz edilməsi və ümumiləşdirilməsi üzrə səriştə qazanacaq.

FTN 4 - Əldə olunan elmi nəticələrin ixtisas üzrə tətbiqini əsaslandırmaq, praktik tövsiyələr hazırlamaq və innovativ yanaşmalar təqdim etmək bacarığı əldə edəcək.

FTN 5 - Dissertasiya işinin məzmununu elmi auditoriya qarşısında aydın, əsaslandırılmış və strukturlaşdırılmış formada təqdim etmək, müdafiə etmək və elmi müzakirələrdə iştirak etmək bacarığına yiyələnəcək.

FTN 6 - Dissertasiya işində elmi etika və intizam qaydalarına riayət etmək, müəllif hüquqlarına hörmət, istinad qaydalarına əməl etmək və öz tədqiqat fəaliyyətinə məsuliyyətlə yanaşmaq bacarığını nümayiş etdirəcək.

Ali məktəb pədaqogikası və psixologiya fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Ali təhsil müəssisələrində tədris prosesinin nəzəri və metodoloji əsaslarını izah edə biləcək.

FTN 2 - Müasir pədaqoji prinsiplər və təlim metodlarını dərş planlaşdırılmasında tətbiq edə biləcək.

FTN 3 - Auditoriya ilə effektiv ünsiyyət və təlim texnologiyalarından istifadə bacarıqları qazanacaq.

FTN 4 - Təhsiləlanların bilik və bacarıqlarının qiymətləndirilməsi üçün müxtəlif qiymətləndirmə üsullarını tətbiq edəcək.

FTN 5 - Tədris prosesində innovativ və interaktiv metodlardan istifadə etməklə motivasiyanı artıracaq.

FTN 6 - Elmi-pədaqoji fəaliyyətində peşəkar standartlara riayət edərək dərş və tədqiqat işlərini təşkil edəcək.

Arxeoloji, tarixi memarlıq abidələrinin mühafizəsinin tarixi və metodologiyası fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Arxeoloji və memarlıq abidələrinin qorunması ideyasının tarixi inkişaf mərhələlərini izah edə biləcək.

FTN 2 - Abidə mühafizəsinin əsas metodoloji prinsiplərini və yanaşmalarını təhlil edə biləcək.

FTN 3 - Müxtəlif dövrlərdə formalaşan mühafizə sistemlərinin xüsusiyyətlərini müqayisə edəcək.

FTN 4 - Abidələrin qorunması üzrə beynəlxalq təcrübəni öyrənərək yerli şəraitdə tətbiq edə biləcək.

FTN 5 - Mühafizə proseslərində elmi əsaslandırma və sənədləşdirmə metodlarından istifadə edəcək.

FTN 6 - Tarixi və arxeoloji irsin qorunmasında etik və peşəkar prinsiplərə əməl edəcək.

Abidəşünaslıq fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Maddi-mədəni irs və abidə anlayışlarının mahiyyətini izah edə biləcək.
FTN 2 - Abidələrin elmi tədqiqi, təsnifatı və sənədləşdirilməsi qaydalarını mənimsəyəcək.
FTN 3 - Tarixi və memarlıq abidələrinin mühafizəsi üzrə normativ-hüquqi bazanı tətbiq edəcək.
FTN 4 - Abidələrin bərpası və konservasiyası proseslərini elmi əsaslarla təhlil edəcək.
FTN 5 - Abidələrin dəyərləndirilməsi və mühafizəsində etik prinsiplərə riayət edəcək.
FTN 6 - Abidə irsinin qorunması üzrə layihələrdə elmi və praktiki biliklərini tətbiq edəcək.

Mədəni irs obyektlərinin interpretasiyası fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Mədəni irs anlayışını və onun interpretasiya mexanizmlərini izah edə biləcək.
FTN 2 - İrs obyektlərinin mənalılarının elmi və bədii formada təqdim edilməsini planlaşdıracaq.
FTN 3 - Müxtəlif auditoriyalar üçün interpretasiya üsullarını seçə biləcək.
FTN 4 - İrs obyektlərinin təqdimatında müasir kommunikasiya texnologiyalarından istifadə edəcək.
FTN 5 - Mədəni irsin sosial və mədəni dəyərlərini ictimaiyyətə çatdırmaq bacarığı nümayiş etdirəcək.
FTN 6 - İrsin interpretasiyasında etik və mədəni məsuliyyət prinsiplərinə əməl edəcək.

Arxeoloji abidələrin ekspertizası fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Arxeoloji abidələrin elmi və texniki ekspertiza prinsiplərini izah edə biləcək.
FTN 2 - Maddi-mədəniyyət nümunələrinin orijinallığını və tarixiliyini müəyyənləşdirmək bacarığı qazanacaq.
FTN 3 - Ekspertiza prosesində istifadə olunan metod və vasitələri tətbiq edə biləcək.
FTN 4 - Arxeoloji tapıntıların bərpası və konservasiyası üçün dəyərləndirmə meyarlarını müəyyənləşdirəcək.
FTN 5 - Ekspertiza nəticələrini elmi hesabat və tövsiyə şəklində təqdim edəcək.
FTN 6 - Mədəni irsin ekspertizasında beynəlxalq standartlara uyğun fəaliyyət göstərəcək.

Memarlıq abidələrinin ekspertizası fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Memarlıq abidələrinin tarixi, bədii və texniki dəyərlərini qiymətləndirə biləcək.
FTN 2 - Ekspertiza prosesində istifadə olunan müasir metod və texnologiyaları tətbiq edəcək.
FTN 3 - Abidələrin bərpa potensialını və konstruktiv vəziyyətini təhlil edəcək.
FTN 4 - Ekspertiza hesabatlarının hazırlanmasında elmi əsaslı yanaşma nümayiş etdirəcək.
FTN 5 - Mühafizə və bərpa qərarlarının qəbulunda ekspert rəyinin əhəmiyyətini əsaslandırma biləcək.
FTN 6 - Memarlıq irsinin ekspertizasına dair beynəlxalq hüquqi sənədləri şərh edə biləcək.

Arxeoloji muzeyşünaslıq fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Arxeoloji muzeylərin yaranma tarixi və inkişaf mərhələlərini izah edə biləcək.
FTN 2 - Arxeoloji eksponatların toplanması, təsnifatı və ekspozisiya prinsiplərini tətbiq edəcək.
FTN 3 - Muzey fondlarında saxlanma və bərpa işlərini təşkil edə biləcək.
FTN 4 - Arxeoloji irsin təqdimatında müasir interpretasiya və kommunikasiya üsullarından istifadə edəcək.

FTN 5 - Muzey ekspozisiyalarında elmi-tədqiqat nəticələrini nümayiş etdirmək bacarığı qazanacaq.

FTN 6 - Arxeoloji muzeylərin ictimai maarifləndirmə və təhsil funksiyalarını dəyərləndirəcək.

Memarlıq abidələrinin bərpa və konservasiyası fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Bərpa və konservasiya işlərinin nəzəri əsaslarını izah edə biləcək.

FTN 2 - Abidənin tarixi və texniki vəziyyətini qiymətləndirərək bərpa strategiyası hazırlayacaq.

FTN 3 - Müxtəlif bərpa materialları və texnologiyalarını tətbiq edəcək.

FTN 4 - Bərpa işlərində sənədləşdirmə və elmi nəzarət prinsiplərinə əməl edəcək.

FTN 5 - Konservasiya zamanı abidənin orijinallığının qorunması məsələlərini əsaslandıracaq.

FTN 6 - Bərpa fəaliyyətində beynəlxalq təcrübə və ICOMOS prinsiplərindən yararlanacaq.

Azərbaycanda tarixi memarlıq abidələrinin mühafizə strategiyası fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Azərbaycanda memarlıq irsinin qorunması sahəsində formalaşmış dövlət siyasətini izah edə biləcək.

FTN 2 - Mühafizə strategiyalarının hazırlanmasında hüquqi, sosial və iqtisadi amilləri təhlil edəcək.

FTN 3 - Tarixi abidələrin qorunmasında istifadə olunan idarəetmə modellərini müqayisə edəcək.

FTN 4 - Yerli və beynəlxalq təcrübəyə əsaslanaraq milli strategiyanın təkmilləşdirilməsi yollarını təklif edəcək.

FTN 5 - Abidələrin mühafizəsində ictimai iştirakçılığın və vətəndaş cəmiyyətinin rolunu qiymətləndirəcəklər.

FTN 6 - Mühafizə strategiyasını dayanıqlı inkişaf prinsipləri ilə əlaqələndirə biləcək.

Arxeoloji, tarixi abidələrin idarəedilməsi və hüquqi əsasları fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Arxeoloji və tarixi abidələrin idarə olunmasına dair milli və beynəlxalq qanunvericiliyi izah edəcək.

FTN 2 - Mədəni irs obyektlərinin qeydiyyatı, mühafizəsi və istifadəsinə dair hüquqi mexanizmləri təhlil edəcək.

FTN 3 - İdarəetmə proseslərində inzibati və etik məsuliyyət prinsiplərini tətbiq edəcək.

FTN 4 - Abidələrin mülkiyyət formaları və idarəetmə subyektləri arasında əlaqəni müəyyənləşdirəcək.

FTN 5 - İrsin idarə edilməsində dövlət, özəl və ictimai tərəfdaşlıqları qiymətləndirəcək.

FTN 6 - Hüquqi-normativ baza əsasında idarəetmə qərarlarının hazırlanması bacarığı qazanacaq.

Mədəni irs siyasəti və dövlət proqramları fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Mədəni irsin qorunması və inkişafı üzrə dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərini izah edə biləcək.

FTN 2 - İrs siyasətinin formalaşmasında beynəlxalq konvensiyaların (UNESCO, ICOMOS və s.) rolunu təhlil edəcək.

FTN 3 - Dövlət proqramlarının hazırlanmasında strateji planlaşdırma prinsiplərini tətbiq edəcək.

FTN 4 - İrs siyasətinin həyata keçirilməsində mədəni, sosial və iqtisadi təsirləri qiymətləndirəcək.
FTN 5 - Mədəni irs layihələrinin monitoring və qiymətləndirmə mexanizmlərini müəyyənləşdirəcək.
FTN 6 - Dövlət proqramlarının effektivliyini artırmaq üçün təkliflər hazırlayacaq.

Mədəni irs sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - Mədəni irs sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığın nəzəri və hüquqi əsaslarını izah edəcək.
FTN 2 - UNESCO, ICOM, ICOMOS kimi beynəlxalq təşkilatların fəaliyyət istiqamətlərini təhlil edəcək.
FTN 3 - Mədəni irsin qorunması üzrə beynəlxalq konvensiya və protokolları fərqləndirəcək.
FTN 4 - Qlobal irs layihələrində iştirak və tərəfdaşlıq bacarığı nümayiş etdirəcək.
FTN 5 - Beynəlxalq əməkdaşlığın milli mədəni siyasətə təsirini qiymətləndirəcək.
FTN 6 - Mədəni irsin beynəlxalq səviyyədə tanınması və təbliği üçün strategiyalar hazırlayacaq.

Arxeoloji irsin mühafizəsi və idarəedilməsi fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - Arxeoloji irsin qorunması və idarə olunmasının əsas prinsiplərini izah edə biləcək.
FTN 2 - Arxeoloji obyektlərin qeydiyyatı, monitoringi və mühafizəsi üzrə metodları tətbiq edəcək.
FTN 3 - Arxeoloji sahələrdə idarəetmə planlarının hazırlanması bacarığı qazanacaq.
FTN 4 - Mühafizə prosesində yerli icmaların və qeyri-hökumət təşkilatlarının rolunu qiymətləndirəcək.
FTN 5 - Arxeoloji irsin idarə edilməsində etik normalara və elmi prinsiplərə əməl edəcək.
FTN 6 - İrsin davamlı idarəçiliyinə dair beynəlxalq standartları (ICOM, ICCROM və s.) tətbiq edə biləcək.

Arxeoloji qazıntılar və tədqiqatların təşkili fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - Arxeoloji qazıntıların məqsədi, mərhələləri və metodlarını izah edə biləcək.
FTN 2 - Qazıntı prosesi zamanı elmi planlaşdırma və sənədləşdirmə qaydalarını tətbiq edəcək.
FTN 3 - Maddi-mədəniyyət nümunələrinin tədqiqi və konservasiyası üsullarını müəyyənləşdirəcək.
FTN 4 - Arxeoloji tədqiqatlarda təhlükəsizlik və etik normalara riayət edəcək.
FTN 5 - Qazıntı nəticələrinin elmi hesabat və ekspozisiya üçün işlənməsini təmin edəcək.
FTN 6 - Arxeoloji tədqiqatları mədəni irsin qorunması strategiyaları ilə əlaqələndirə biləcək.

Ekskursiya işinin təşkili və arxeoloji turizm marşrutları fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - Arxeoloji və tarixi abidələr üzrə ekskursiya marşrutlarının planlaşdırılma prinsiplərini izah edəcək.
FTN 2 - Ekskursiya proqramlarının hazırlanmasında metodik və kommunikativ bacarıqları tətbiq edəcək.
FTN 3 - Turist auditoriyasının xüsusiyyətlərinə uyğun təqdimat üsulları seçə biləcək.
FTN 4 - Arxeoloji turizmin inkişafında yerli icmaların rolunu qiymətləndirəcək.
FTN 5 - Ekskursiya fəaliyyətində təhlükəsizlik və etik davranış qaydalarına əməl edəcək.
FTN 6 - Arxeoloji irsin turizm resursu kimi istifadəsində davamlılıq prinsiplərini tətbiq edəcək.

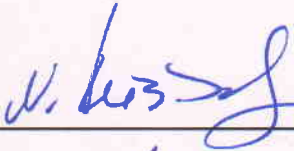
Təhsil proqramı və tədris fəaliyyətlərinin təlim nəticələrinin matrisi

Tədris fəaliyyətinin (fənnin) adı	Proqramın təlim nəticələri										
	PTN 1	PTN 2	PTN 3	PTN 4	PTN 5	PTN 6	PTN 7	PTN 8	PTN 9	PTN 10	PTN 11
Tədqiqat metodları	X							X		X	
Akademik yazı və etika		X							X		
Tədqiqat analitikası			X					X		X	
Ali məktəb pedaqogikası və psixologiya							X				
Arxeoloji, tarixi memarlıq abidələrinin mühafizəsinin tarixi və metodologiyası	X		X			X					
Abidəşünaslıq	X						X				
Arxeoloji abidələrin ekspertizası	X			X							
Memarlıq abidələrin ekspertizası	X			X							
Mədəni irs obyektlərinin interpretasiyası		X			X						
Arxeoloji muzeyşünaslıq					X		X				
Ekskursiya işinin təşkili və arxeoloji turizm marşrutları		X									
Memarlıq abidələrinin bərpa və konservasiyası				X		X					
Azərbaycanda tarixi memarlıq abidələrinin mühafizə strategiyası	X				X						
Arxeoloji, tarixi abidələrin idarəedilməsi və hüquqi əsasları	X				X						

Mədəni irs sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq		X								
Mədəni irs siyasəti və dövlət proqramları					X					
Arxeoloji irsin mühafizəsi və idarəedilməsi	X		X	X						
Arxeoloji qazıntılar və tədqiqatların təşkili							X		X	
Elmi-pedaqoji təcrübə							X			
Elmi tədqiqat təcrübəsi										X
Magistrlik dissertasiyası					X			X		

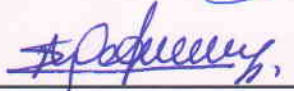
Razılaşdırıldı:

ADMİU-nun Tədris işləri üzrə prorektoru:

Nigar Rüstəмова

ADMİU-nun Tədris şöbəsinin müdiri:

Namiq Qafarov

ADMİU-nun Muzeyşünaslıq və turizm kafedrasının müdiri:

Yeganə Eyvazova

ADMİU-nun Kulturologiya fakültəsinin dekanı

Səyavuş Məhişov